

ΜΥΘΟΣ Η ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

ΠΡΟΣΟΧΗ, ΙΣΩΣ ΒΡΕΙΤΕ ΕΝΟΧΛΗΤΙΚΟ ΤΟ ΑΚΟΛΟΥΘΟ ΜΗΝΥΜΑ...

...αλλά συνεχίσατε να το διαβάζετε, έτσι δεν είναι; Το ίδιο συμβαίνει και σε πολλές πρωτοβουλίες πρόληψης του εγκλήματος οι οποίες προειδοποιούν τον κόσμο σχετικά με τις πιθανές επιπτώσεις της συμπεριφοράς τους, είτε είναι ένοχοι είτε θύματα. Πράγματι, οι τακτικές εκφοβισμού είναι πολύ συνηθισμένες στην πρόληψη του εγκλήματος και η ευαισθητοποίηση όσον αφορά τους πιθανούς κινδύνους και βλάβες θεωρείται ότι αποτρέπει τους πολίτες από συγκεκριμένες συμπεριφορές.¹ Ωστόσο, αυτό δεν συμβαίνει πάντοτε. Στην πραγματικότητα, μπορεί να αποδειχθεί αντιπαραγωγικό. Είναι τρομακτικό, ε;

ΕΚΦΟΒΙΖΟΝΤΑΣ ΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ ΣΤΗ ΣΩΣΤΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ

Υπάρχουν σε πολλά σχήματα και μορφές, από συγκρουσιακές επισκέψεις στη φυλακή, σε πιο παιδαγωγικές προσεγγίσεις που βασίζονται σε πραγματικά γεγονότα, σε προγράμματα που χρησιμοποιούν σύγχρονη τεχνολογία για την αναπαράσταση της εμπειρίας της σύλληψης ή της τιμωρίας, ωστόσο η ιδέα είναι μία: φέρτε τον κόσμο αντιμέτωπο με την χειρότερη δυνατή έκβαση, εάν επρόκειτο να διαπράξει κάποιο έγκλημα και ο φόβος θα τους ωθήσει να παραμείνουν νομοταγείς. Παρόλα αυτά, απειλώντας τους ανθρώπους με τέτοιες συνέπειες μπορεί να φέρει αρνητικά αποτελέσματα, όπως θα συζητηθεί εδώ, και σε αντίθεση με αυτό που επιδιώκεται να προκύψει εκείνη η συμπεριφορά που προσπαθούμε να αποτρέψουμε.

ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ

Οι εκστρατείες ευαισθητοποίησης είναι συνηθισμένες σε πρωτοβουλίες πρόληψης της εγκληματικότητας. Η ιδέα είναι απλή και εύκολη στην εκτέλεσή της, αλλά δεν υπάρχουν πολλά να δείξουμε. Οι τακτικές εκφοβισμού συχνά χρησιμοποιούνται σε συνδυασμό με απόπειρες ευαισθητοποίησης. Η ενίσχυση της κατανόησης ενός συγκεκριμένου προβλήματος και οι πιθανοί κίνδυνοι θεωρείται ότι προτρέπουν τους ανθρώπους στην επιθυμητή συμπεριφορά. Αυτό φαίνεται να αποτελεί λύση για διάφορα προβλήματα εγκληματικότητας. Ωστόσο, έχοντας μόνο την επίγνωση των κινδύνων δεν αποτελεί τη λύση στο πρόβλημα.

Ενδιαφέρεστε για την αποτελεσματική πρόληψη της εγκληματικότητας μέσω της ευαισθητοποίησης; Ρίξτε μια ματιά σε αυτές τις δημοσιεύσεις και ενσωματώστε τις σε μια ευρύτερη, ολοκληρωμένη προσέγγιση.

> Toolbox 'Preventing the Victimization of Minors in the Digital Age: Awareness-Raising and Behavioural Change' <https://eucpn.org/toolbox15-victimisation>

> Μύθος ή Πραγματικότητα "Η ευαισθητοποίηση ποτέ δεν βλάπτει, έτσι δεν είναι;" XXX <https://eucpn.org/mythbuster-awarenessraising>

Πάρτε ως παράδειγμα την παρέμβαση "Scared Straight" (Δρόμος του Τρόμου), ίσως την πιο διαβόητη πρωτοβουλία για την πρόληψη του εγκλήματος που θα βρείτε εκεί έξω. Σχεδιάστηκε αρχικά από Αμερικανούς ισοβίτες οι οποίοι ήθελαν να επιστρέψουν κάτι στην κοινωνία και οδηγεί νέα παιδιά σε εκπαιδευτική εκδρομή στη φυλακή. Σκοπός είναι να βιώσουν πώς θα ήταν το μέλλον τους εάν επέλεγαν το δρόμο του εγκλήματος. Ενώσω ξεναγούνται από κρατούμενους που επιτίθενται λεκτικά ή ακόμα και σωματικά και από φύλακες, υπάρχει η προσδοκία ότι αυτά τα παιδιά θα συνειστούν και θα επιλέξουν την επιθυμητή συμπεριφορά: τον δρόμο του τρόμου.²

Ποιο είναι το πρόβλημα με αυτή την αντίληψη; Δεν λειτουργεί. Ενώ μπορεί να λειτουργεί εκ πρώτης όψεως και να δίνει την εντύπωση ότι αυτά τα παιδιά διδάσκονται ένα αναγκαίο μάθημα, η αυθεντική παρέμβαση "Δρόμος του Τρόμου" και οι πιο πρόσφατες και φιλικές μορφές του αποδείχθηκαν αναποτελεσματικές και ακόμα πιο επικίνδυνες από το να μην έκαναν τίποτα.³ Σπατάλη πολύτιμων πόρων που θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν καλύτερα.⁴

Δυστυχώς, η διασπορά του φόβου εξακολουθεί να αποτελεί δημοφιλή μηχανισμό πρόληψης σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση, σε διαφορετικές μορφές, αλλά και σε άλλους τομείς, όπως είναι η πρόληψη της χρήσης ναρκωτικών ουσιών.⁵ Παρά τις σαφείς ενδείξεις για το αντίθετο, αναγνωρίζεται κατά γενική ομολογία ότι η απειλή μιας σοβαρής τιμωρίας θα αποτρέψει τον κόσμο από την διάπραξη ενός εγκλήματος. Ωστόσο, αν δεν αποτρέπει αποτελεσματικά το έγκλημα, γιατί εξακολουθεί να απολαμβάνει συνεχή υποστήριξη; Μόνο εικασίες μπορούμε να κάνουμε, με πιθανότητες που κυμαίνονται από την ανάγκη μας να ενεργήσουμε με αυστηρότητα απέναντι στο έγκλημα, να αποδείξουμε ότι κάνουμε κάτι για αυτό ή ακόμα και γιατί ορισμένοι φορείς έχουν απλώς επενδύσει πολιτικό ή/και οικονομικό κεφάλαιο σε υπερβολικά μεγάλο βαθμό και για αυτόν τον λόγο δεν πρέπει να αποτύχει η προσπάθεια.⁶

Αυτό που θα μπορούσαμε να πράξουμε εδώ, σύμφωνα με τους κανόνες της δεοντολογίας θα ήταν να αξιολογήσουμε τον αντίκτυπο των πρωτοβουλιών αυτών, ώστε να διασφαλιστεί η ορθή χρήση του δημόσιου κεφαλαίου. Αν τα αποτελέσματα είναι θετικά, είμαστε σε καλό δρόμο! Σε περίπτωση όμως που είναι αρνητικά, και βάσει στοιχείων αυτό φαίνεται ότι ισχύει, τότε θα πρέπει να καταλήξουμε σε ορθά συμπεράσματα: σταδιακή κατάργηση του προγράμματος. Οποιοσδήποτε άλλος τρόπος δράσης είναι απλώς επικίνδυνος και αντιδεοντολογικός: αυτά είναι εκ των πραγμάτων ανεξέλεγκτα και δυνητικά επιβλαβή πειράματα με κοινούς αποδέκτες τα παιδιά.⁷

ΓΙΑΤΙ ΟΜΩΣ ΔΕΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΕΙ;: Η ΑΠΟΤΡΟΠΗ ΣΤΟ ΜΙΚΡΟΣΚΟΠΙΟ

Υποστηρίζοντας ότι κάτι δεν πάει καλά, είναι η μία πλευρά του νομίσματος, εξηγώντας το γιατί, μας βοηθά να προχωρήσουμε σε αποτελεσματικές προσεγγίσεις. Ως εκ τούτου, εξετάζουμε τον βασικό μηχανισμό του τρόπου εστίασης των προσεγγίσεων αυτών στην βαρύτητα μιας ενδεχόμενης τιμωρίας και στην ενημέρωση των παιδιών με το χειρότερο σενάριο που θα μπορούσε να προκύψει διαπράττοντας ένα έγκλημα: αποτροπή.⁸

Ως ένας από τους παλαιότερους μηχανισμούς για την πρόληψη του εγκλήματος - η ιδέα ανήκει στους φιλοσόφους του Διαφωτισμού, Μπεκαρία και Μπένθαμ - η αποτροπή λειτουργεί μέσω της απειλής για τιμωρία.⁹ Η αποτροπή θα μπορούσε να ισχυριστεί κανείς ότι αποτελεί την πιο σημαντική αποτρεπτική λειτουργία της ποινικής δικαιοσύνης¹⁰, ωστόσο η απειλή μιας κύρωσης θα μπορούσε επίσης να προέλθει από ανεπίσημους πόρους, όπως είναι οι γονείς, οι παρέες ή μια κοινότητα.¹¹

Για να μπορέσει να λειτουργήσει η αποτροπή, πρέπει να μετατοπιστεί η σχέση κόστους-οφέλους υπέρ της επιθυμητής συμπεριφοράς, δηλ. της συμπεριφοράς εκείνης που δεν παραβιάζει τον νόμο. Υπάρχουν τρεις προϋποθέσεις ως προς αυτή την άποψη: η τιμωρία θα πρέπει να είναι αρκετά αυστηρή, αλλά όχι δυσανάλογη, θα πρέπει να εφαρμόζεται άμεσα, μετά τη διάπραξη του εγκλήματος και θα πρέπει να διασφαλίζεται η επιβολή της κύρωσης. Οι τρεις αυτές προϋποθέσεις αλληλοενισχύονται, που σημαίνει ότι μια βαριά ποινή θα είναι ελάχιστα αποτρεπτική εάν εφαρμόζεται σπάνια.¹²

Αυτός ακριβώς ήταν ο στόχος της κριτικής των φιλοσόφων του Διαφωτισμού. Υποστήριζαν ότι η προσέγγιση "γίνε σκληρός με το έγκλημα" ήταν ιδιαίτερως προβληματική, καθώς οι βαρύτερες ποινές δεν οδηγούσαν σε αποτρεπτικά αποτελέσματα.¹³ Πρόσφατη έρευνα, υποστηρίζει τα επιχειρήματα αυτά και επιβεβαιώνει ότι η σιγουριά μιας επακόλουθης τιμωρίας είναι το πλέον αποτελεσματικό στοιχείο για την πρόληψη του εγκλήματος. Εξάλλου, αν εξετάσουμε το πώς λειτουργεί και εκλαμβάνεται, στην πραγματικότητα, η βεβαιότητα μιας τιμωρίας, θα δούμε ότι εξαρτάται από τις πιθανότητες σύλληψης. Με άλλα λόγια, ο άμεσος κίνδυνος σύλληψης φαίνεται να είναι ο πλέον σχετικός όσον αφορά την πρόληψη του εγκλήματος.¹⁴

Γιατί λοιπόν η προσέγγιση "Δρόμος του Τρόμου", όπως και άλλες προσεγγίσεις που βασίζονται στο φόβο δεν λειτουργούν;

Αυτό που είναι ιδιαίτερα σημαντικό να ειπωθεί εδώ, είναι ότι έχουμε να κάνουμε με νέους ανθρώπους. Είναι από τη φύση τους πιο επιρρεπείς στην ανάληψη κινδύνων. Έρευνες στον τομέα της νευροβιολογίας έχουν δείξει ότι οι νέοι άνθρωποι επεξεργάζονται τον κίνδυνο με διαφορετικό τρόπο σε σχέση με τους ώριμους ενήλικες. Επιπλέον, οι ατομικές επιλογές δεν είναι τόσο σημαντικές για τους νέους ανθρώπους, όσο τα κοινωνικά και συναισθηματικά ερεθίσματα. Στην ηλικία τους, επιζητούν την άμεση αποδοχή από ομάδες και παρέες συνομήλικων. Αν αυτές οι παρέες έχουν αρνητική επίδραση στη συμπεριφορά τους, οποιοδήποτε λογικό επιχείρημα ότι αυτοί υπονομεύουν το μέλλον τους, δεν θα γίνει αντιληπτό.¹⁵ Αυτός είναι ο λόγος που τα προγράμματα αυτά μπορεί να καταλήξουν σε φιάσκο.¹⁶ Μπορεί να φαίνεται ωραίο να πηγαίνεις κόντρα σε αυτό που λένε οι γονείς ή ακόμα χειρότερα να δίνεις την εντύπωση ότι η συμπεριφορά της παρέας σου ήταν φυσιολογική. Ομοίως, και πιο συγκεκριμένα, οι εκστρατείες πρόληψης ναρκωτικών έχει αποδειχθεί ότι έχουν δυσμενείς επιπτώσεις. Προβάλλοντας την εικόνα ότι "όλοι το κάνουν", ενδεχομένως να ενισχύουν την αντίληψη ότι για να νιώσει κάποιος νέος ότι ανήκει κάπου, θα πρέπει να πάρει ναρκωτικά.¹⁷

ΠΛΑΙΣΙΟ: Η ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ "ΔΡΟΜΟΣ ΤΟΥ ΤΡΟΜΟΥ" ΚΑΙ ΤΑ ΑΝΤΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ

"Εδώ λειτουργεί"

Το πλαίσιο δράσης μετράει, το ίδιο και η ορθή διακυβέρνηση. Οι αξιολογήσεις μπορεί να είναι εστιασμένες κυρίως στο Αγγλοσαξονικό σύστημα, ωστόσο τα εν λόγω ευρήματα όντως παρέχουν επαρκείς λόγους για να είμαστε επιφυλακτικοί. Κάθε ευρωπαϊκός φορέας που σκέφτεται να εφαρμόσει μια παρόμοια προσέγγιση θα πρέπει να παρέχει, το λιγότερο, θετικά αποτελέσματα ώστε να αντικρούσει τα επιχειρήματα αυτά. Οποιαδήποτε άλλη προσέγγιση είναι απλά επικίνδυνη και ανεύθυνη. Οι συγγραφείς της συστηματικής ανασκόπησης επέστησαν την προσοχή με λίγα λόγια: "Θα επιτρέπατε σε έναν γιατρό να δώσει φαρμακευτική αγωγή στο παιδί σας με παρόμοιο ιστορικό αποτελεσμάτων;"¹⁸ Εξάλλου, οι εγκέφαλοι εξελίσσονται με τον ίδιο τρόπο κατά μήκος του Ατλαντικού. Η ριψοκίνδυνη συμπεριφορά αποτελεί χαρακτηριστικό κάθε νέου, όπου και αν αυτός βρίσκεται.

"Το πρόγραμμά μας είναι περισσότερο εκπαιδευτικού παρά συγκρουσιακού χαρακτήρα"

Υπάρχουν ορισμένες παραλλαγές της παρέμβασης "Δρόμος του Τρόμου", όπως για παράδειγμα με τη μορφή εκπαιδευτικών εκδρομών, χωρίς τις συχνές επιθετικές αντιπαραθέσεις με κρατούμενους ή με μια συνεδρία χαλάρωσης ώστε να αφομοιωθούν οι πληροφορίες. Οι

καινοτομίες αυτές αποτυγχάνουν να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα με τις εν λόγω πρακτικές, καθώς συνεχίζουν να εστιάζουν στην ευαισθητοποίηση σχετικά με τη σοβαρότητα των επιπτώσεων και εξακολουθούν να παρακινούν αντίθετες αποκρίσεις στους νέους. Η αυθεντική συστηματική ανασκόπηση συμπεριέλαβε, επίσης, τα λιγότερο συγκρουσιακά προγράμματα, αλλά είχαν τα ίδια αποτελέσματα: κανένα.¹⁹

"Αρέσει στους γονείς και τα παιδιά"

Αρκετά προγράμματα - όχι μόνο αυτά των προσεγγίσεων "Δρόμος του Τρόμου" - παρουσιάζονται ως αποτελεσματικά βάσει της ικανοποίησης της ομάδας-στόχου ή του προσωπικού.²⁰ Παρ' όλα αυτά, αυτό δεν λέει πολλά για την αποτελεσματικότητά τους. Μόνο οι αξιόπιστες αξιολογήσεις των επιρροών μπορούν να ισχυριστούν κάτι τέτοιο.²¹

"Το πρόγραμμα έχει ήδη εφαρμοστεί σε πολλές τοποθεσίες"

Ένα επιχείρημα παρόμοιο με το προηγούμενο, μόνο που εδώ η αποτελεσματικότητα υπολογίζεται με βάση την ευρεία εφαρμογή του.²² Και πάλι, αυτό δεν αποδεικνύει τίποτα σχετικά με τον πραγματικό αντίκτυπο.

Το πλαίσιο μπορεί να είναι διαφορετικό, η μέθοδος εκτέλεσης μπορεί να είναι διαφορετική, μπορεί να αρέσει στα παιδιά,...όσο καινοτόμο μπορεί να είναι, ο μηχανισμός που επενεργεί (ή όχι) παραμένει ίδιος. Στόχος είναι να επηρεάσει τη συμπεριφορά αποτρέποντας τους ανθρώπους, προβάλλοντας τις πιθανές αρνητικές επιπτώσεις της διάπραξης ενός εγκλήματος.

Μια άλλη διάσταση που θα μπορούσε να αναφερθεί είναι ο τρόπος με τον οποίο επικοινωνούνται και εκλαμβάνονται από την ομάδα-στόχο οι πιθανές αρνητικές συνέπειες. Θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η πηγή του μηνύματος, καθώς θα πρέπει να είναι έμπιστη για να είναι επιτυχής.²³ Αναμφισβήτητα, οι κρατούμενοι δεν αποτελούν τα καλύτερα παραδείγματα για την εκμάθηση καλής συμπεριφοράς. Επιπλέον των αναξιόπιστων και ηθικολογικών πηγών πληροφόρησης, οι νέοι άνθρωποι έχουν να αντιμετωπίσουν τα χειρότερα δυνατά αποτελέσματα ή την υπερβολή των συνεπειών αυτών, δηλ. τη σοβαρότητα της τιμωρίας. Όπως προαναφέρθηκε, εκείνο που δρα αποτρεπτικά στους ανθρώπους είναι η βεβαιότητα της τιμωρίας και όχι η σοβαρότητά της. Επιπλέον, δεν ισχύει ότι όλα τα εγκλήματα ή οι εγκληματικές πράξεις θα τους οδηγήσουν στη φυλακή ή σε ισόβια κάθειρξη. Με άλλα λόγια, εάν το τρομακτικό μήνυμα εκλαμβάνεται ως απίθανο ή ακραίο, δεν θα έχει απήχηση στην ομάδα-στόχο.²⁴

Οι λόγοι αποτυχίας της παρέμβασης "Δρόμος του Τρόμου" και παρόμοιων προσεγγίσεων δεν θα πρέπει να θεωρούνται ως αντίστροφες συστάσεις ως προς το τι θα έπρεπε να εκλαμβάνεται ως ορθή προσέγγιση. Καθιστώντας βέβαιη την ισόβια κάθειρξη για κάθε νέο εγκληματία δεν είναι ούτε επιθυμητό ούτε εφικτό. Ωστόσο, αυτό που μας μαρτυρούν τα ευρήματα αυτά, είναι ότι εκφοβίζοντας τα παιδιά με μια αυστηρή τιμωρία είναι στην καλύτερη περίπτωση αναποτελεσματικό και στη χειρότερη επιβλαβές.²⁵ Παρά τις καλές προθέσεις, η αποτροπή δεν λειτουργεί με αυτόν τον τρόπο και σίγουρα όχι για τη συγκεκριμένη ομάδα-στόχο. Οι έρευνες, ωστόσο, προτείνουν δυο προσεγγίσεις με αποτρεπτικό χαρακτήρα που όντως λειτουργούν.

ΠΟΤΕ Η ΑΠΟΤΡΟΠΗ ΓΙΝΕΤΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ;

Η επιρροή της αποτροπής δεν είναι ίδια για όλους και δεν θα λειτουργήσει με τον ίδιο τρόπο για το σύνολο του πληθυσμού.²⁶ Η αποτροπή θα επηρεάσει μόνο εκείνους που είναι ήδη επιρρεπείς ή έχουν μπει στον πειρασμό να διαπράξουν κάποιο έγκλημα. Οι περισσότεροι άνθρωποι τηρούν το νόμο ανεξάρτητα από τις αποτρεπτικές δυνάμεις του. Ως εκ τούτου, θα μπορούσε να υποστηριχθεί η άποψη ότι η αποτροπή μπορεί να αποδειχθεί αποτελεσματική προσέγγιση μόνο στο πλαίσιο της δευτεροβάθμιας ή τριτοβάθμιας πρόληψης.²⁷

Με άλλα λόγια, είναι πιο πιθανό να υπάρξει αποτέλεσμα όταν η προσέγγιση είναι στοχευμένη. Συνδυάζοντας την στοχευμένη αυτή προσέγγιση με την προϋπόθεση ότι η αποτροπή λειτουργεί κυρίως μέσω της βεβαιότητας της τιμωρίας και πιο συγκεκριμένα της βεβαιότητας της σύλληψης, μπορούμε να διαπιστώσουμε ότι οι φυλακές και οι κρατούμενοι δεν αποτελούν τους σωστούς αγγελιοφόρους. Οι βασικοί παράγοντες στις αποτελεσματικές προσεγγίσεις αποτροπής είναι η αστυνομία και οι στρατηγικές αστυνόμευσης που καταλήγουν σε μια μεγάλη και ορατή μετατόπιση όσον αφορά τον κίνδυνο σύλληψης.²⁸

Πριν συνεχίσουμε με αυτό το επιχείρημα, είναι σημαντικό να γίνει διάκριση μεταξύ αποτροπής και αποδυνάμωσης. Το τελευταίο αποτελεί, επίσης, λειτουργία του ποινικού συστήματος και της αστυνόμευσης, ειδικότερα, και εμποδίζει έναν εγκληματία από το να διαπράξει κάποιο έγκλημα ξανά περιορίζοντας την ικανότητά τους να ενεργήσουν με αυτό τον τρόπο. Με απλά λόγια, η κύρια διαφορά μεταξύ αποτροπής και αποδυνάμωσης είναι, κατά συνέπεια, ότι η αποτροπή χρησιμοποιείται για την πρόληψη του εγκλήματος, επηρεάζοντας τον αντιληπτό κίνδυνο της σύλληψης πριν το συμβάν, ενώ η αποδυνάμωση απαγορεύει στον εγκληματία να συνεχίσει τις δραστηριότητές του ή να διαπράξει άλλα εγκλήματα μετά τη σύλληψή του. Η αποδυνάμωση θα φέρει αποτελέσματα στην πρόληψη του εγκλήματος, ωστόσο θα απαιτούνται υψηλότερα ποσοστά συλλήψεων και φυλάκισης ενώ θα χρειάζονται σημαντικοί πόροι για τη διατήρηση του αποτελέσματος.²⁹

Προλαμβάνοντας το έγκλημα μέσω της αποτροπής, η αστυνόμευση κομβικών σημείων αποτελεί ένα πρώτης τάξεως παράδειγμα για το πώς αυτό μπορεί να λειτουργήσει σε μια στοχευμένη προσέγγιση. Οι πόροι της αστυνομίας εστιάζουν στις αποκαλούμενες "εστίες εγκληματικότητας": μικρές γεωγραφικές περιοχές με υψηλό ποσοστό εγκληματικότητας.³⁰ Διενεργώντας ανασκόπηση σε 65 μελέτες, οι Braga et al. (2019) κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι αυτή η προσέγγιση έχει μικρές αλλά ουσιαστικές επιπτώσεις στο έγκλημα. Επιπρόσθετα, όχι μόνο υπάρχουν μικρές ενδείξεις μετατόπισης, αλλά οι επιπτώσεις έχουν ακόμα περισσότερες πιθανότητες επέκτασης πέρα από τη στοχευμένη περιοχή. Εστιάζοντας τις προσπάθειές και περιπολίες της, η αστυνομία αυξάνει τον κίνδυνο συλλήψεων στην περιοχή και αποτρέπει αποτελεσματικά τις παραβάσεις για ναρκωτικά, τη διατάραξη κοινής ησυχίας, τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας και τις βίαιες εγκληματικές ενέργειες.³¹

Όπως μπορούμε να δούμε εδώ, οι επιπτώσεις αναφέρονται για συγκεκριμένα εγκλήματα. Εκτός από την ομάδα-στόχο ή τη γεωγραφική θέση, ο τύπος του εγκλήματος αποτελεί εξίσου σημαντικό παράγοντα για την επιτυχία της αποτροπής. Ορισμένα εγκλήματα επηρεάζονται σε μικρότερο βαθμό από την αποτροπή από άλλα. Τα συναισθηματικά εγκλήματα, όπως για παράδειγμα, ένα έγκλημα πάθους, δεν φαίνεται να επηρεάζονται, ενώ η αποτροπή που εστιάζει σε περισσότερο εσκεμμένα εγκλήματα, όπως στο έγκλημα κατά της ιδιοκτησίας, έχει μεγαλύτερες πιθανότητες επιτυχίας.³²

Μία ακόμα στρατηγική αστυνόμευσης που λειτουργεί μέσω της στοχευμένης προσέγγισης, αυξάνοντας παράλληλα την πιθανότητα σύλληψης, ονομάζεται "εστιασμένη αποτροπή", γνωστή και ως "pulling levers policing".³³ Αποδίδει θετικά αποτελέσματα, ιδιαιτέρως όταν στοχεύει στη βία που ασκείται από συμμορίες, αλλά και σε κατ' επανάληψη δράστες και σε υπαίθριες αγορές ναρκωτικών ουσιών. Το βασικό χαρακτηριστικό συνιστάται από την άμεση αλληλεπίδραση με την ομάδα-στόχο, τη διασφάλιση της ενημέρωσής τους όσον αφορά τις επιπτώσεις των καθ' υποτροπή παραβάσεων και την παροχή εναλλακτικών λύσεων μέσω των κοινωνικών υπηρεσιών.³⁴ Η κοινότητα ή τα μέλη της οικογένειας εντάσσονται επίσης στην ευρύτερη προσέγγιση ενισχύοντας τη συλλογική αποτελεσματικότητα και τον άτυπο έλεγχο της κοινότητας ενώ απομακρύνουν ορισμένες από τις δικαιολογίες που ενδέχεται να χρησιμοποιήσουν οι παραβάτες για να ελαχιστοποιήσουν την προσωπική τους ευθύνη. Ο προσεκτικός αναγνώστης ίσως παρατηρήσει ότι η "ευαισθητοποίηση" αποτελεί όντως μέρος αυτής της προσέγγισης. Από μόνης της η "ευαισθητοποίηση" έχει ελάχιστη επίδραση. Ωστόσο, αν είναι στοχευμένη, όπως εδώ, αποτελώντας μέρος μιας ολιστικής προσέγγισης μπορεί να αποδείξει την αξία της.³⁵

ΕΠΙΧΕΙΡΙΣΗ ΑΝΑΚΩΧΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΕΝΗ ΣΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΑΣΤΥΝΟΜΕΥΣΗ

Σημαντικός παράγοντας στην επιτυχία της στοχευμένης αποτροπής είναι στο πώς συνδέεται με την προσανατολισμένη στα προβλήματα αστυνόμευση. Με τον τρόπο αυτό, δίνεται έμφαση κυρίως στην ορθή αξιολόγηση των αναγκών και των προβλημάτων μιας περιοχής με στόχο την υλοποίηση της απόκρισης στην τοπική πραγματικότητα.³⁶

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτής της προσέγγισης είναι η επιχείρηση "Boston Ceasefire" με στόχο τον περιορισμό της ένοπλης βίας που προκύπτει από τη δράση συμμοριών.³⁷ Παράλληλα με τα στοχευμένα μέτρα επιβολής σε διακινητές όπλων, η αστυνομία φρόντισε να ενημερώσει τα μέλη των συμμοριών σχετικά με τις επιπτώσεις που θα επωμίζονταν εάν συνέχιζαν την εγκληματική δράση τους.³⁸ Οι κυρώσεις κοινοποιήθηκαν και η συνεργασία μεταξύ των τοπικών εισαγγελικών αρχών διασφάλισαν τη διεκπεραίωση των διώξεων. Καθώς οι περισσότεροι από αυτούς βαρύνονταν ήδη από ποινικές διώξεις, οι διώξεις ανεστάλησαν και πιθανόν αποσύρθηκαν, υπό την προϋπόθεση ότι όλοι θα τηρούσαν τους συμφωνηθέντες κανόνες. Εάν κάποιος υπερέβαινε τα όρια, οι κατηγορίες θα επανεξετάζονταν για όλα τα μέλη της ομάδας. Αυτό, φυσικά, δημιουργούσε πίεση μεταξύ των μελών των συμμοριών με σκοπό την αποφυγή συμμετοχής σε βίαιες εγκληματικές πράξεις. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μόνο μέσω καλοσχεδιασμένων, προσαρμοσμένων και διερευνημένων μηνυμάτων και με το κατάλληλο υποστηρικτικό δίκτυο. Το να θυσιαστείς για την ομάδα δεν λειτουργούσε πλέον, η προσέγγιση μεικτών μεθόδων της στοχευμένης αποτροπής λειτούργησε: τα ποσοστά ανθρωποκτονιών των νέων μειώθηκαν εντυπωσιακά, κατά 63%, και οι ένοπλες επιθέσεις κατά 25%.³⁹

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Είναι ξεκάθαρη η αξία που έχει η αποτροπή, αλλά μόνο αν χρησιμοποιηθεί με τον σωστό τρόπο. Η παρέμβαση "Δρόμος του Τρόμου" και άλλες προσεγγίσεις που βασίζονται στο φόβο εστιάζουν στην αυστηρότητα της ποινής και στην ενημέρωση των παιδιών με το χειρότερο σενάριο που θα μπορούσε να προκύψει διαπράττοντας ένα έγκλημα. Οι προσεγγίσεις αυτές αντιμετωπίζουν την κριτική μόνο επί των ηθικών προβληματισμών⁴⁰ και ως εκ τούτου αποτυγχάνουν να αναδείξουν οποιαδήποτε θετική επίδραση. Όλοι οι φορείς πρόληψης του εγκλήματος θα πρέπει γνωρίζουν τις πιθανές δυσμενείς επιπτώσεις αυτού του τύπου προγράμματος και να εξάγουν τα δικά τους συμπεράσματα.⁴¹

Από την άλλη μεριά, υπάρχουν αποτελεσματικές προσεγγίσεις αποτροπής όταν εστιάζουν στο έγκλημα, στην ομάδα στόχο ή στη γεωγραφική θέση και όταν στοχεύουν στην ανάδειξη της βεβαιότητας της ποινής. Οι στρατηγικές αστυνόμευσης που επικεντρώνονται στα παραπάνω και με ορατά αποτελέσματα όσον αφορά τον κίνδυνο σύλληψης έχουν θετικό αντίκτυπο, σύμφωνα με αδιάσειστα επιστημονικά στοιχεία.

Endnotes

- 1 A. Petrosino, C. Turpin-Petrosino, and J.O. Finckenauer, Well-Meaning Programs Can Have Harmful Effects! Lessons from Experiments of Programs Such as Scared Straight, *Crime & Delinquency* 46:3 (2000); European Crime Prevention Network, Awareness-Raising Never Hurts, Does It?, Mythbuster, Brussels: EUCPN, forthcoming.
- 2 A. Petrosino, C. Turpin-Petrosino, M.E. Hollis-Peel, and J.G. Lavenberg, Scared Straight and Other Juvenile Awareness Programs for Preventing Juvenile Delinquency: A Systematic Review, *Campbell Systematic Reviews* 9:1 (2013), <https://dx.doi.org/10.4073/csr.2013.5>.
- 3 Ibid.
- 4 D.P. Farrington and B.C. Welsh, The Science and Politics of Crime Prevention: Toward a New Crime Policy, in: D.P. Farrington and B.C. Welsh (Eds.), *The Oxford Handbook of Crime Prevention*, Oxford: Oxford University Press, 2012; Petrosino et al., Well-Meaning Programs Can Have Harmful Effects! Lessons from Experiments of Programs Such as Scared Straight.
- 5 J. Esrick, R.G. Kagan, J.T. Carnevale et al., Can Scare Tactics and Fear-Based Messages Help Deter Substance Misuse: A Systematic Review of Recent (2005–2017) Research, *Drugs: Education, Prevention and Policy* 26:3 (2019), <https://dx.doi.org/10.1080/09687637.2018.1424115>; EMCDDA, Mass Media Campaigns for the Prevention of Drug Use in Young People, Lisbon, 2013, http://www.emcdda.europa.eu/publications/pods/mass-media-campaigns_en.
- 6 Petrosino et al., Scared Straight and Other Juvenile Awareness Programs for Preventing Juvenile Delinquency: A Systematic Review; Petrosino et al., Well-Meaning Programs Can Have Harmful Effects! Lessons from Experiments of Programs Such as Scared Straight; Farrington and Welsh, The Science and Politics of Crime Prevention: Toward a New Crime Policy; European Society for Prevention Research, Position of the European Society for Prevention Research on Ineffective and Potentially Harmful Approaches in Substance Use Prevention, 2019, <http://euspr.org>; A.V. Papachristos, Too Big to Fail: The Science and Politics of Violence Prevention, *Criminology & Pub. Pol'y* 10 (2011); J.O. Finckenauer, "Scared Straight" and the Panacea Phenomenon: Discussion, *Annals of the New York Academy of Sciences* 347:1 (1980), <https://dx.doi.org/10.1111/j.1749-6632.1980.tb21271.x>.
- 7 Finckenauer, "Scared Straight" and the Panacea Phenomenon: Discussion; J. McCord, Cures That Harm: Unanticipated Outcomes of Crime Prevention Programs, *The Annals of the American Academy of Political and Social Science* 587:1 (2003), <https://dx.doi.org/10.1177/0002716202250781>.
- 8 Petrosino et al., Scared Straight and Other Juvenile Awareness Programs for Preventing Juvenile Delinquency: A Systematic Review; T. Bjørge, *Preventing Crime: A Holistic Approach*, Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2016.
- 9 D.S. Nagin, Deterrence in the Twenty-First Century, *Crime and Justice* 42:1 (2013), <https://dx.doi.org/10.1086/670398>.
- 10 D.S. Nagin, Deterrence: A Review of the Evidence by a Criminologist for Economists, *Annual Review of Economics* 5:1 (2013); T.A. Loughran, R. Paternoster, and D.B. Weiss, Deterrence, in: A.R. Piquero (Ed.), *The Handbook of Criminological Theory*, Chichester, West Sussex: Wiley, 2015.
- 11 Bjørge, *Preventing Crime: A Holistic Approach*.
- 12 Nagin, Deterrence in the Twenty-First Century; Loughran et al., Deterrence.
- 13 Nagin, Deterrence: A Review of the Evidence by a Criminologist for Economists.
- 14 Nagin, Deterrence in the Twenty-First Century.
- 15 European Society for Prevention Research, Position of the European Society for Prevention Research on Ineffective and Potentially Harmful Approaches in Substance Use Prevention.
- 16 M.P. Rubenson, K. Galbraith, O. Shin et al., When Helping Hurts? Toward a Nuanced Interpretation of Adverse Effects in Gang-Focused Interventions, *Clinical Psychology: Science and Practice* (2020); McCord, Cures That Harm: Unanticipated Outcomes of Crime Prevention Programs.
- 17 European Society for Prevention Research, Position of the European Society for Prevention Research on Ineffective and Potentially Harmful Approaches in Substance Use Prevention; European Crime Prevention Network, Preventing Drug-Related Crimes: Achieving Effective Behavioural Change, Toolbox Series No. 16, Brussels: EUCPN, 2020, <https://eucpn.org/toolbox16-drugrelatedcrimes>.
- 18 Petrosino et al., Scared Straight and Other Juvenile Awareness Programs for Preventing Juvenile Delinquency: A Systematic Review.
- 19 Ibid.
- 20 McCord, Cures That Harm: Unanticipated Outcomes of Crime Prevention Programs.
- 21 European Society for Prevention Research, Position of the European Society for Prevention Research on Ineffective and Potentially Harmful Approaches in Substance Use Prevention; B.C. Welsh and D.P. Farrington, Evidence-Based Crime Policy, in: M. Tonry (Ed.), *The Oxford Handbook of Crime and Criminal Justice*, Oxford: Oxford University Press, 2011; Petrosino et al., Well-Meaning Programs Can Have Harmful Effects! Lessons from Experiments of Programs Such as Scared Straight.
- 22 European Society for Prevention Research, Position of the European Society for Prevention Research on Ineffective and Potentially Harmful Approaches in Substance Use Prevention.
- 23 European Crime Prevention Network, Awareness-Raising Never Hurts, Does It?
- 24 European Crime Prevention Network, Preventing Drug-Related Crimes: Achieving Effective Behavioural Change; Esrick et al., Can Scare Tactics and Fear-Based Messages Help Deter Substance Misuse: A Systematic Review of Recent (2005–2017) Research.
- 25 Petrosino et al., Scared Straight and Other Juvenile Awareness Programs for Preventing Juvenile Delinquency: A Systematic Review; Petrosino et al., Well-Meaning Programs Can Have Harmful Effects!
- 26 Nagin, Deterrence in the Twenty-First Century.
- 27 Bjørge, *Preventing Crime: A Holistic Approach*; N. Tilley, Middle-Range Radical Realism for Crime Prevention, in: R. Matthews (Ed.), *What Is to Be Done About Crime and Punishment?*, Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2016.
- 28 Loughran et al., Deterrence; Nagin, Deterrence in the Twenty-First Century; Nagin, Deterrence: A Review of the Evidence by a Criminologist for Economists.
- 29 Nagin, Deterrence: A Review of the Evidence by a Criminologist for Economists.
- 30 D. Weisburd, The Law of Crime Concentration and the Criminology of Place, *Criminology* 53:2 (2015).
- 31 A.A. Braga, B. Turchan, A.V. Papachristos, and D.M. Hureau, Hot Spots Policing of Small Geographic Areas Effects on Crime, *Campbell Systematic Reviews* 15:3 (2019); Nagin, Deterrence: A Review of the Evidence by a Criminologist for Economists; Loughran et al., Deterrence.
- 32 Bjørge, *Preventing Crime: A Holistic Approach*.
- 33 A.A. Braga, D. Weisburd, and B. Turchan, Focused Deterrence Strategies Effects on Crime: A Systematic Review, *Campbell Systematic Reviews* 15:3 (2019).
- 34 Ibid.
- 35 European Crime Prevention Network, Awareness-Raising Never Hurts, Does It?
- 36 Braga et al., Focused Deterrence Strategies Effects on Crime: A Systematic Review.
- 37 Tilley, Middle-Range Radical Realism for Crime Prevention.
- 38 Nagin, Deterrence in the Twenty-First Century.
- 39 Braga et al., Focused Deterrence Strategies Effects on Crime: A Systematic Review.
- 40 European Crime Prevention Network, Preventing Drug-Related Crimes: Achieving Effective Behavioural Change.
- 41 McCord, Cures That Harm: Unanticipated Outcomes of Crime Prevention Programs; Farrington and Welsh, The Science and Politics of Crime Prevention: Toward a New Crime Policy.

Παραπομπή

EUCPN (2020). Μύθος ή Πραγματικότητα: Προσοχή, ίσως βρείτε το ακόλουθο μήνυμα ενοχλητικό... Βρυξέλλες: EUCPN.

Νομική σημείωση

Το περιεχόμενο αυτής της δημοσίευσης δεν αντανακλά απαραίτητα την επίσημη γνώμη οποιουδήποτε μέλους της ΕΕ, ή οποιασδήποτε αντιπροσωπείας, ή θεσμού της ΕΕ, ή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Συγγραφείς/επιμελητές

Jorne Vanhee, Υπεύθυνος έρευνας, Γραμματεία EUCPN.

Μέρος του έργου "EUCPN Secretariat", Φεβρουάριος 2021, Βρυξέλλες

Με την οικονομική υποστήριξη του Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης - Αστυνομική διεύθυνση